

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION EXTRAORDINAIRE 1991-1992 (*)

14 AVRIL 1992

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'article 488bis du Code civil

(Déposée par Mme Vogels et
M. Geysels)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La loi du 18 juillet 1992 relative à la protection des biens des personnes totalement ou partiellement incapables d'en assumer la gestion en raison de leur état physique ou mental est entrée en vigueur le 28 juillet 1991 (en vertu de l'arrêté royal du 19 juillet 1991, *Moniteur belge* du 26 juillet 1991), mais fait dès à présent l'objet de nombreuses critiques. Ainsi, les associations de handicapés estiment que le législateur n'a pas assez tenu compte des spécificités des personnes handicapées. Elles lui reprochent d'avoir trop généralisé et ignoré la distinction essentielle entre handicapés physiques et handicapés mentaux, alors que cette distinction est capitale en ce qui concerne la gestion des biens de ces personnes.

A l'instar de la prorogation de la minorité légale des handicapés mentaux profonds, la désignation d'un administrateur provisoire est une mesure louable lorsqu'elle s'applique à des handicapés mentaux légers. Par contre, la possibilité de pourvoir à l'administration provisoire des biens de personnes qui ne sont affectées que d'un handicap physique est une aberration qui est ressentie, à juste titre, comme une mesure vexatoire allant à l'encontre de toutes les

(*) Première session de la 48e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992 (*)

14 APRIL 1992

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikel 488bis van het Burgerlijk Wetboek

(Ingediend door Mevr. Vogels en
de heer Geysels)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren trad in werking op 28 juli 1991 (ingevolge het koninklijk besluit van 19 juli 1991, *Belgisch Staatsblad* van 26 juli 1991), maar is nu reeds voorwerp van heel wat kritiek. Met name gehandicaptenverenigingen vinden dat er onvoldoende rekening werd gehouden met de eigen kenmerken van de gehandicapten. De wetgever generaliseert en gaat voorbij aan het wezenlijke onderscheid tussen mentaal en lichamelijk gehandicapten. Dit onderscheid is essentieel met betrekking tot het beheer van hun goederen.

Naast de verlengde minderjarigheid voor ernstig mentaal gehandicapten is de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder vooral waardevol voor licht en mentaal gehandicapten. Voorlopige bewindvoering mogelijk maken voor louter fysiek gehandicapte mensen is zinloos en wordt terecht gezien als een kaakslag die haaks staat op de theorieën in verband met de emancipatie en de gelijkberechtiging. Volwassen fysiek gehandicapte personen beschikken

(*) Eerste zitting van de 48e zittingsperiode.

théories relatives à l'émancipation et à la non-discrimination. Les handicapés physiques adultes jouissent de facultés mentales inaltérées et possèdent suffisamment de discernement pour administrer eux-mêmes leurs biens.

Bien qu'il ne ressorte pas directement des rapports de la commission du Sénat que les membres de la commission visaient également les handicapés physiques adultes, cette précision peut être inférée de la justification de l'amendement du Gouvernement visant à insérer dans le projet de loi un article 2*bis*, qui insère dans le Code civil un article 488*bis*, c, dont le § 2 est libellé comme suit :

« § 2. L'administrateur provisoire rend annuellement compte de sa gestion à l'administré et au juge de paix. »

La justification de cet amendement est libellée comme suit :

« Il paraît en effet indiqué que, si l'administré dispose du discernement suffisant (ce qui sera généralement le cas lorsque le handicap n'est que physique), l'administrateur provisoire lui rende également directement compte de sa gestion. » (Doc. Sénat, 1990-1991, n° 1102/2, p. 9).

Les handicapés physiques estiment que cette disposition légale est discriminatoire.

Il se justifie par conséquent de remplacer le passage incriminé par une disposition précise qui exclut toute équivoque.

La simplification excessive que nous connaissons ne peut se justifier par la souplesse requise, par exemple, pour la perception de revenus de remplacement. Il est en effet possible de prendre d'autres mesures administratives précises (par exemple, l'ouverture d'un compte à vue, la procuration) excluant certains abus. La gestion de biens par des tiers est une question grave sur laquelle le juge de paix doit se prononcer.

Il convient, dans la même optique, de prévoir l'assistance d'un avocat, comme dans le cadre de la procédure relative au prolongement de la minorité. Ces dispositions légales ont en effet un champ d'application beaucoup plus étendu, et tant les intéressés que le juge doivent être informés. La confrontation de plusieurs juristes (le juge de paix, l'avocat de l'intéressé et, éventuellement, l'avocat du requérant) doit assurer une plus grande clarté et offrir en tout cas de meilleures garanties contre les applications incorrectes de la loi et surtout contre les abus.

over een onaangetaste geestestoestand en voldoende onderscheidingsvermogen om zelf hun goederen te beheren.

Alhoewel uit de verslagen van de commissiewerkzaamheden in de Senaat niet onmiddellijk blijkt dat de leden van de commissie ook de volwassen fysiek gehandicapten beoogden, is dit wel af te leiden uit de verantwoording van de regering bij het amendement tot invoeging van een artikel 2*bis* in het wetsontwerp dat een artikel 488*bis*, c, § 2, invoegt in het Burgerlijk wetboek :

« § 2. De voorlopige bewindvoerder geeft jaarlijks en op het einde van zijn mandaat rekenschap van zijn beheer aan de beschermde persoon en aan de vrederechter ».

De verantwoording luidt als volgt :

« Het lijkt inderdaad aangewezen dat indien de onder voorlopig bewind gestelde over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt (wat meestal het geval zal zijn wanneer de handicap louter fysisch is), hij eveneens door de voorlopig bewindvoerder rechtstreeks wordt ingelicht over diens beheer. » (Gedr. St., Senaat, 1990-1991, n° 1102/2, blz. 9).

Louter fysiek gehandicapten voelen deze strekking van de wet dan ook zonder meer als discriminerend aan.

Het is bijgevolg billijk dat de gewraakte passage vervangen wordt door een éénduidige bepaling die alle misverstanden uitsluit.

Het gaat niet op om deze eenvoud te verdedigen omwille van de noodzakelijke soepelheid bij bijvoorbeeld het innen van vervangingsinkomens. Hier zijn andere precieze administratieve maatregelen mogelijk (bijvoorbeeld het openen van een zichtrekening, volmacht ...) die niet tegelijkertijd dezelfde misbruiken mogelijk maken. Beheer van goederen door derden is een ernstige zaak waarover de vrederechter uitspraak doet.

Aansluitend hierbij is het wenselijk de bijstand van een advocaat voor te schrijven, zoals dit het geval is voor de procedure inzake verlengde minderjarigheid. Deze wetsbepalingen hebben immers een veel ruimer toepassingsgebied. In dit geval hebben zowel de betrokkenen als de rechter behoefte aan voorlichting. De confrontatie van meerdere juristen (vrederechter, advocaat van de betrokkene en eventueel advocaat van verzoeker) moet tot grotere duidelijkheid leiden en biedt in ieder geval meer waarborgen om eventuele verkeerde wetstoepassingen en vooral misbruiken te voorkomen.

COMMENTAIRES DES ARTICLES**Article 1er**

Cet article exclut, dans tous les cas, du champ d'application de la loi les adultes qui souffrent uniquement d'un handicap physique et ajoute à l'article 488*bis* du Code civil les mots suivants « qui entraîne une altération de ses facultés mentales ».

Art. 2

Cet article prévoit, à l'instar de la loi abaissant à 18 ans l'âge de la majorité civile, l'assistance d'un avocat en tant que deuxième juriste.

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

A l'article 488*bis*, a), du Code civil, les mots « qui entraîne une altération de ses facultés mentales » sont insérés entre les mots « état de santé, » et les mots « est totalement ou partiellement hors d'état de gérer ses biens ».

Art. 2

A l'article 488*bis*, b), § 4, deuxième alinéa, sont apportées les modifications suivantes :

1° les mots « le cas échéant en présence de leur avocat » sont supprimés;

2° entre la première et la deuxième phrase, est insérée la phrase suivante : « La personne à protéger est toujours assistée d'un avocat qui est, au besoin, désigné par le bâtonnier ou par un bureau de consultation et de défense ».

4 mars 1992.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN**Artikel 1**

Artikel 1 van dit voorstel beoogt in alle gevallen uit te sluiten dat volwassen louter fysiek gehandicapte mensen onder de bepalingen van deze wet zouden vallen en voegt aan artikel 488*bis* van het Burgerlijk wetboek de zinsnede toe « die een verzwakking van zijn geestesvermogen met zich brengt ».

Art. 2

Artikel 2 wil, zoals eveneens bepaald is in de wet op de verlengde minderjarigheid, in de bijstand van een advocaat als tweede jurist voorzien.

M. VOGELS
J. GEYSELS

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

In artikel 488*bis*, a), van het Burgerlijk wetboek worden tussen het woord « gezondheidstoestand » en de woorden « niet in staat » de woorden « die een verzwakking van zijn geestesvermogen met zich brengt » ingevoegd.

Art. 2

In artikel 488*bis*, b), § 4, van hetzelfde wetboek, worden in het tweede lid de volgende wijzigingen aangebracht :

1° de woorden « in voorkomend geval in aanwezigheid van hun advocaat » worden geschrapt;

2° tussen de eerste en de tweede zin wordt de volgende zin ingevoegd : « De te beschermen persoon wordt steeds bijgestaan door een advocaat, die zo nodig wordt aangewezen door de stafhouder of door een bureau van consultatie en verdediging. »

4 maart 1992.

M. VOGELS
J. GEYSELS